זאת אומרת מצות צריכות כוונה. ריש לקיש סבר דמתני' סתמא קתני ומיירי אפי' יכול למצות שאר ירקות אין לו לטורוח אחר שאר ירקות אלא עושה שני טיבולין במרור והיינו משום דמצות צריכות כוונה וכיון דלא בעידן כו' ובצורא פרי האדמה הוא דאכיל ליה כלומר אלא בידך על אכילת מרור ודילמא לא איכוון ודילמא לאו דוקא כלומר ודלא לא איכוון למרור דאין מצוה אלא עד טיבול שני אחר מצה הלכך בעי למהדר ואטבולי פי' ולברך על אכילת מרור ולא נקט בטיבול ראשון והא דקאמר ובצורא פרי האדמה אכיל ליה היינו כלומר שאינו אוכל לשם אכילת מרור אלא אכלו לאות בצורא פרי האדמה דאי סלקא דעתך לא בעי כוונה אם כן יצא חובת מרור בטיבול ראשון אע"ג דאכלו לפני מצה וכתיב על מצות ומרורים לא הוי עיכובא אמאי צריך תרי טיבולי במרור הוה ליה לאהדורי אשאר ירקות משום היכירא בטיבול ראשון ואחר מצה בטיבול שני יאכל מרור[א] והגמרא דחי דלעולם אין צריכות כוונה ומהדרינן אשאר ירקי משום היכירא וכדי לאכול מרור אחר המצה ומתניתין קמ"ל היכא דליכא שאר ירקי דאפי' במרור בעינן תרי טיבולי כדי לאכול מרור כמצותו ומשום היכירא ולא אמרי' שלא יאכל מרור על נבסוף ולא נחוש להיכירא[ב]:

אכלן דמאי יצא. אבל ודאי לא יצא אע"ג דמעשר ירק דרבנן כדאמרינן גבי מצה בכל שעה (לעיל דף לה:) אבל לא בטבל ומוקי לה בטבל טבול מדרבנן ואיתקש מרור למצה וכדמאי יצא נמי במצה משום דאי בעי מפקיר נכסיה וחזי ליה וטעמא דהחמירו בודאי דרבנן דטבל דאורייתא מפיק התם (לעיל דף לה:) מצה תאכל עליו חמץ יצא זה שאיסורו משום בל תאכל טבל ואיתקש מצה לחמץ:

אכלו בלא מתכוין יצא. קשיא לרש לקיש ואע"ג דרש לקיש דייק ממתניתין ע"כ מתניתין לא איירי בכל ענין אלא בדליכא שאר ירקות וקא משני תנאי היא וכיון דליכא תנא דסבר כרש לקיש דייק שפיר רש לקיש ממתניתין דצריכות כוונה כי מסתמא איירי בכל ענין אפי' איכא שאר ירקות: **סילקא** וארוזא. וכ"ש שני מיני בשר: **לית** דחש לה לדר' יוחנן בן נורי. וטעמא דאינו בא לידי חימוץ אלא לידי סרחון בפ' כל שעה (לעיל דף לה.): **שני מיני בשר.** פירוש ר"ח אלי זכר לפסח ומבושל זכר לחגיגה ולא נהירא דקיימא לן כבן תימא (לעיל דף ע.) דאין חגיגה נאכלת אלא אלי דמתניתין[ה] אתיא כוותיה לכך נראה דתרוייהו מבושלין וכן משמע לשון תבשילין: **אחד** זכר לפסח ואחד לחגיגה. כשאל י"ד להיות בשבת אין צריך רק בישול אחד[ו] לחגיגת י"ד אינה דוחה את השבת[ג] ומיהו אומר ר"י דמ"מ אין לאכל דדמי לחובה אם היינו מניחים מלעשות שני תבשילין[ד] וגם יש לחוש שמא לא יעשו בשאר פסחים ואין שום חשש אם אנו עושין אע"ג דלא צריך דליכא למיחש שמא יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד עשינו זכר לחגיגה בשבת והשתא נמי נקריבה בשבת דהקרבה מסורה לזריזין וכשיבנה משה ואהרן יהא עמנו וליכא למיטעי אך הבא להניח מלעשות שני תבשילין אין מזהירין אותו: **אמר** רב הונא מברך בו'. רב הונא סבר כרש לקיש דבעי כוונה ואפי' אית ליה שאר ירקות עביד במרור שני טיבולי:

מתקיף

זאת אומרת מצות צריכות כוונה. משום הכי בעי תרי טיבולי שמא לא נתכוון לשם מרור הואיל ובירך בורא פרי האדמה כשאר ירקות דעלמא: **דילמא הא קמשמע לן דבעינן תרי טיבולי.** משום תינוקות שישאלו ועבדינן היכירא טובא: **אכלן לחלאין.** חלי זית בפעם ראשונה וחלי זית בפעם שניה ובמרור קא מיירי: **פגאי היא.** דהאי תנא לית ליה צריכות כוונה ורבי יוסי אית ליה צריכות כוונה: **ש"מ.** מדקאמר רב הונא דמבשלין אורז בפסח ולא חיישי לחימוץ לית לחם לה לרבי יוחנן: **אפילו דג וביצה שעליו.** שהיו רגילין להטיח את הדג בביצים: **ואחד זכר.** לחגיגת ארבעה עשר: **גרמא וביצולא.** מתיכת בשר ומן המרק: **פשיטא היכא דליכא שאר ירקי מברך.** מעיקרא אירקי בורא פרי האדמה דאסור ליהנות מן העולם בלא ברכה וכיון דיש לו שאר ירקות הכי שפיר טפי שיברך בפה"א על הירקות תחלה דהיינו ברכה הראויה להם ויפטור את המרור הבא אחריו מברכת בפה"א ואח"כ יברך על החזרת על אכילת מרור:

ולבסוף

רשב"ם

זאת אומרת מצות צריכות כוונה. משום הכי בעי תרי טיבולי שמא לא נתכוון בראשון לשם מרור הואיל ובירך עליו בפה"א כשאר ירקות דעלמא שהרי אין עדיין אכילת מצות מרור לברך עליו על אכילת מרור על לאחר המצה: **דילמא הא קמ"ל דבעינן תרי טיבולי.** משום תינוקות שישאלו ועבדי היכירא טובא ומיהו ממרור קמא יצא ידי חובתו. ומהדר ר"ל א"כ דמשום היכירא דתינוקות לחוד נקט תרי טיבולי ולאו לאשמועינן מצות צריכות כוונה לאשמועינן שאר ירקות בטיבול ראשון ומרור בטיבול שני דאיכא נמי היכר לתינוקות. אבל במרור לחודיה לא בעינן תרי טיבולי דכולי האי לא עבדינן משום היכירא דתינוקות להקדים אכילת מרור קודם זמנו: **ועוד תניא.** בהדיא דמצות אין צריכות כוונה ותיובתא דריש לקיש: **אכלן דמאי יצא.** דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה: **אכלן חלאין.** חלי זית בפעם ראשון וחלי זית בפעם שני ובמרור מיירי: **פגאי היא.** דהאי תנא לית ליה מצות צריכות כוונה ורבי יוסי אית ליה: **אע"ג שטיבל בחזרת.** טיבול קמא היכא דליכא שאר ירקות: **מצוה להביא כו'.** כלומר מצוה להביא מן התורה דאכתי לא קייס מצות אכילת מרור הואיל ולא נתכוון דמצות צריכות כוונה: **אי הכי מאי מצוה להביא כו'.** מביאין הוה ליה למיתני: **פילקא.** תרדין ורבותא היא וכל שכן שני מיני בשר: **הואיל וגפן מפומיה דרב הונא.** בשביל חיבתו להראות הלכה כמותו: **ש"מ.** מדקאמר רב הונא שמבשלין אורז בפסח ולא חיישי לחימוץ לית לחם לדר' יוחנן בן נורי: **אפי' דג וביצה שעליו.** שהיו רגילין להטיח את הדג בביצים והיינו רבותא דאע"ג דדמי לתבשיל אחד חשיב שני תבשילין: [ד] **ואחד זכר.** לחגיגת ארבעה עשר הבאה עם הפסח: **שני מיני בשר.** לני כנגד הפסח ומבושל כנגד חגיגה כך פירש רבינו חננאל מרומי: **גרמא וביצולא.** מתיכת בשר ומרק שנתבשלה בו: **פשיטא היכא דליכא שאר ירקות מברך.** מעיקרא בטיבול ראשון אשאר ירקות בורא פרי האדמה דאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה דכיון שיש לו שאר ירקות הכי שפיר טפי שיברך בפה"א תחלה דהיינו ברכה הראויה להן ויפטור את המרור מברכת פרי האדמה ואחר כך יברך על החזרת על אכילת מרור:

ולבסוף

אמר ר"ל זאת אומרת [ו]מצות צריכות כוונה כיון דלא בעידן חיובא דמרור הוא דאכיל ליה בבורא פה"א הוא דאכיל ליה ודילמא לא איכוון למרור הלכך בעי למהדר לאטבולי לשם מרור דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה למה לך תרי טיבולי והא טביל ליה חדא זימנא ממאי דילמא לעולם [ז]א מצות אין צריכות כוונה ודקאמרת תרי טיבולי למה לי כי היכי דליהוי היכירא לתינוקות וכי תימא א"כ לישמעינן שאר ירקות אי אשמעינן שאר ירקות הוה אמינא היכא דאיכא שאר ירקות הוא דבעינן תרי טיבולי אבל חזרת לחודא לא בעי תרי טיבולי קמשמע לן דאפי' חזרת בעינן תרי טיבולי כי היכי דליהוי ביה היכירא לתינוקות ועוד תניא אכלן דמאי יצא אכלן בלא מתכוין יצא [ח]אכלן לחצאין יצא ובלבד שלא ישהא בין אכילה לחבירתה יותר מכדי אכילת פרס תנאי היא דתניא רבי יוסי אומר אע"פ שטיבל בחזרת מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני תבשילין ואכתי ממאי דילמא קסבר רבי יוסי מצות אין צריכות כוונה והאי דבעינן תרי טיבולי כי היכי דתיהוי היכירא לתינוקות א"כ מאי מצוה מאי שני תבשילין אמר רב הונא סילקא וארוזא רבא הוה מיהדר אסילקא וארוזא הואיל ונפיק מפומיה דרב הונא אמר רב אשי שמע מינה [ט] דרב הונא לית דחייש להא דרבי יוחנן בן נורי דתניא רבי יוחנן בן נורי אומר [י]אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח חזקיה אמר אפי' דג וביצה שעליו רב יוסף אמר צריך שני מיני בשר אחד זכר לפסח וא' זכר לחגיגה רבינא אמר אפילו גרמא ובישולא פשיטא היכא דאיכא שאר ירקות מברך אשאר ירקות בורא פרי האדמה ואכיל והדר מברך על אכילת מרור ואכיל היכא דליכא אלא חסא מאי אמר רב הונא מברך מעיקרא אמרור ב"פ האדמה ואכיל ולבסוף מברך עליה על אכילת מרור ואכיל

מתקיף

אית ליה: **אע"ג שטיבל בחזרת.** טיבול קמא היכא דליכא שאר ירקות: **מצוה להביא כו'.** כלומר מצוה להביא מן התורה דאכתי לא קייס מצות אכילת מרור הואיל ולא נתכוון דמצות צריכות כוונה: **אי הכי מאי מצוה להביא כו'.** מביאין הוה ליה למיתני: **פילקא.** תרדין ורבותא היא וכל שכן שני מיני בשר: **הואיל וגפן מפומיה דרב הונא.** בשביל חיבתו להראות הלכה כמותו: **ש"מ.** מדקאמר רב הונא שמבשלין אורז בפסח ולא חיישי לחימוץ לית לחם לדר' יוחנן בן נורי: **אפי' דג וביצה שעליו.** שהיו רגילין להטיח את הדג בביצים והיינו רבותא דאע"ג דדמי לתבשיל אחד חשיב שני תבשילין: [ד] **ואחד זכר.** לחגיגת ארבעה עשר הבאה עם הפסח: **שני מיני בשר.** לני כנגד הפסח ומבושל כנגד חגיגה כך פירש רבינו חננאל מרומי: **גרמא וביצולא.** מתיכת בשר ומרק שנתבשלה בו: **פשיטא היכא דליכא שאר ירקות מברך.** מעיקרא בטיבול ראשון אשאר ירקות בורא פרי האדמה דאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה דכיון שיש לו שאר ירקות הכי שפיר טפי שיברך בפה"א תחלה דהיינו ברכה הראויה להן ויפטור את המרור מברכת פרי האדמה ואחר כך יברך על החזרת על אכילת מרור:

ולבסוף

הגהות הב"ח

(ו) גמ' שמע מינה מדרב הונא דלית לחמיש:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אחד זכר לפסח וכו' דחגיגת י"ד אינה דוחה את השבת. ע"ל נט ע"ב תוס' ד"ה בי"ד שחל ובדף ע ע"ב תוספות ד"ה מ"ט:

מוסף רש"י

מצות צריכות כוונה. שיהא מתכוין לשם מצות (ברכות יג.) שהעושה מצוה צריך שיכוין למצוה (עירובין צה:) לצאת ידי חובתו (שם).

מוסף תוספות

א. אלא להשמיענו היכא שעשה טיבול הראשון בחזרת לא יצא חובת מרור דמצות צריכות כוונה. תוס' הרא"ש. ב. [אלא] אפי' היכא דלית ליה אלא חזרת שיצא ידי חובתו בטיבול ראשון, וגם נמי איכא היכירא לתינוקות, אפ"ה לא רצה לשנות הסדר וצריך לעשות שני טיבולין. שם. (ועיין מי' הר"ן). ג. דלא כתיב בה במועדו, ואם יביאנה בער"ש תפסל בלינה למוצאי שבת. תוס' הרא"ש. ד. [ד]יהא נראה דבשאר פעמים שאין הי"ד חל בשבת דהתבשיל השני שאנו עושין בשאר פעמים הוא חגיגה ממש וזה אינו טוב דא"כ הוי כמו קדשים בחוץ. תוס' ר"פ.

א) [מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ד ופ"ב מהל' מגילה הל"ה טוש"ע או"ח סי' ס סעי' ד וסי' תעה סעי' ד וסי' תקפט סעי' ח וסי' תלז סעי' ג]:

ב [טוש"ע או"ח סי' תעה סעי' ו]:

ג) ל"ל אחד לי זכר לפסח ואחד מבושל זכר לחגיגה כל"ל וכן כתב הרשב"ם והתוס' משמו כאן.

ד) [ברכות יג. עירובין לה:], ה) [עירובין שם ר"ה כח:], ו) ברכות לו. לעיל לה., ז) [ל"ל אחר ד"ה שניו], ח) [לקמן קטז. עי' תוספות שם ד"ה טולו],